

Slovenski dom

Štev. 292.

V Ljubljani, v petek, 19. decembra 1941-XX

Leto VI.

Izključna pooblaščenka za oglaševanje italijanskega in tujege
Izvor: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.Uredništvo in uprava: Kopitarjeva 6, Ljubljana.
Redazione, Amministrazione: Kopitarjeva 6, Ljubljana.Concessionaria esclusiva per la pubblicità di provenienza italiana
ed estera: Unione Pubblicità Italiana S. A. Milano.

Il bollettino no. 564:

Violenti attacchi e contrattacchi sul fronte libico

Il Quartier Generale delle Forze Armate comunica:

Fanteria e carri armati nemici hanno inutilmente attaccato la piazza forte di Bardia. Sul fronte di Sollum intensa attività di artiglieria.

Unità corazzata italiana e tedesche hanno decisamente arrestato forti formazioni blindate spinte contro il nostro schieramento nella regione di Ain El Gazala.

In violenti azioni di contrattacchi si sono particolarmente distinti reparti della divisione »Brescia«.

Tentativi di infiltrazione di elementi motorizzati nemici sono stati egualmente stroncati, auto e mezzi ed equipaggi catturati.

Nostre forze aeree hanno anche ieri bombardato concentramenti di truppe e di mezzi; presso El Agheila un Hurricane colpito si è infranto al suolo.

Incursioni di velivoli avversari sopra villaggi del Gebel hanno causato la morte di alcuni indigeni.

Su Taranto, nella tarda sera del 16, è stata sganciata qualche bomba senza conseguenze.

Un nostro sommergibile con a bordo anche 22 ufficiali inglesi prigionieri non ha fatto ritorno alla base.

Vojno poročilo št. 564:

Siloviti napadi in protinapadi v Libiji

Glavni stan italijanskih Oboroženih sil obzira naslednje uradno vojno poročilo:

Angleška pehota in tanki so brez uspeha napadli trdnjavo Bardia.

Na bojišču pri Sollumu živahno delovanje topništva.

Italijanske in nemške oklepne edinice so odločno ustavile močne oklepne skupine, ki so prodirale proti našim silam na področju pri Ain el Gazali. Pri silovitih protinapadih so se zlasti odlikovali oddelki divizije »Brescia«. Angleški poskusi, da bi motorizirani oddelki vdrl naprej, so tudi bili onemogočeni. Zaplenjena so bila avtomobilska vozila in posadke.

Naše letalske sile so tudi včeraj bombardirale zbiranja angleških čet in motornih vozil. Pri El Agheili je bilo zadeto letalo vrste »Hurricane« in je treščilo na tla. Poleti angleških letal nad vasi v Gebellu so povzročili nekaj smrtnih žrtev med domačin prebivalstvom.

Pozno zvečer dne 17. decembra je bilo na Taranto vrženih nekaj bomb, posledice pa ni bilo.

Naša podmornica, ki je vozila s seboj tudi 22 angleških častnikov, se ni vrnila v oporišče.

Mussolini o smislu žrtev za zmago

Ducejeva priznanja požrtvovalnemu delu fašistovskega ženstva v sedanji vojni

Rim, 19. dec. s. Za včerajšnjo šesto obletnico »Dneva vere« (Dan, ko so italijanske žene v abesinski vojni dale svoje zlate poročne prstane za zmago) je Mussolini v Beneški palači sprejel osrednji odbor ženskih fašistov, zastopstvo fašistovskih obiskovalk ter prostovoljnih bolničark. Pri tej priliki je Duce državnim nadzornicam ženskih fašistov in GIL-a, pokrajinskim zaupnicam in zveznim nadzornicam GIL-a razdelil znake za zasluge. Te znake dobe fašistovske ženske, ki so vsaj 10 let zaporedoma aktivno delale na voditeljskih mestih v ženskih organizacijah stranke in v Rdečem križu.

Med zastopnicami prostovoljnih bolničark, ki so se razporedile v kraljevi dvorani, je bila tudi grofica Edda Ciano-Mussolinijeva. Ob odru za Ducejem je stal osrednji odbor ženskih fašistovskih organizacij.

Slovesnosti so se udeležili minister za ljudsko kulturo Pavolini, podtajnik v predsedstvu vlade, v notranjem in vojnem ministrstvu, načelnik štaba milice, vsi trije podtajniki stranke, predsednik RK, načelnik glavnega štaba GIL-a in druge vodilne osebnosti.

Mussolinija je ob prihodu v dvorano sprejelo dolgo navdušeno pozdravljanje, ki se ni hotelo poleči. Zatem je tajnik stranke zapovedal pozdrav Duceju, nato pa mu predstavil zbrane sile. Duce jih je med manifestacijami in dolgotrajnim vzklikanjem pregledal. Njihove manifestacije so bile znamenje, da je italijansko ženstvo pripravljeno z vsem požrtvovaljem delati na notranji fronti za doseg napovedovane in neizogibne zmage. V imenu vseh italijanskih žena je Duce izrekla pozdrav nadzornica ženskih fašistov Marani-Ardianijeva ter mu zagotovila njihovo neomajno zvestobo in pripravljenost. Poveljevala je žrtve junaškega fašistovskega ženstva v sedanji vojni na kopnem in na morju.

Ob navdušenem odobravanju je povzel besedo Mussolini.

Med drugim je dejal, da je hotel, naj bo današnji zbor ob šesti obletnici dneva zvestobe. Tega dneva se ni mogoče spomniti brez globokega ganotja. Vse italijanske žene so bile zedinjene, od kraljice do poslednje kmetice, in bil je to dan vere v dvojnem pomenu: prvič, ker so Italijanke dale svoje poročne prstane; drugič pa, ker so dale zadržilo o trdni odločitvi za boj zoper roparje vesoljnega sveta, proti katerim je Italija stala v boju včeraj, kakor stoji danes.

Zatem je Duce zlasti poveljeval delo prostovoljnih bolničark RK. Na lastne oči je videl ne le v tej, temveč tudi v prejšnji vojni, kar so delale prostovoljne bolničarke. Bile so čudovite po svoji vdanosti in požrtvovalnosti. Videl jih je v Albaniji po kirurških oddelkih skoraj v prvih ognjenih črtah. Bile so hladnokrvne, samozveste in brez strahu. Prepričan je, da so ranjeni čutili in da še čutilo globoko hvaležnost za njihovo pomoč, ki ni samo stvarnega, temveč zlasti moralnega značaja. Fašistovske obiskovalke to delo dopolnjujejo. Po njih vse Italijansko ženstvo v svojem najboljšem izrazu in svojem pravem in globokem plemenitstvu izpolnjuje svojo dolžnost do naroda v vojni. Vsem italijanskim ženam velja njegova zahvala, ker so je vse vredne.

Odpor notranje fronte mora biti delo ženstva, njegove vztrajnosti in njegove občutljivosti. Njegova naloga je, popravljati nekatere motnje, njegova naloga zdaj pa zdaj opominja, da je ta vojna trda in dolga, ker ni vojna kakor so bile druge. To je vojna, ki določa usodo človeškega rodu in v katero sta naravnost ali pa posredno zapleteni dve milijardi ljudi. In kakor je poslednji bataljon tisti, ki odloči vojno, tako je poslednja bitka tista, ki odloči zmago.

Zatem je omenil, da italijansko ljudstvo z veličastno disciplino prenaša odpovedi, ki jih zahteva vojna. Italijansko ljudstvo čuti vojno, čuti, da so njegove žrtve na notranji fronti hude, da so pa še vedno neskončno manjše od tistih, s katerimi se bori naš vojak, bodisi v obupnih ruskih starih, bodisi po pečenih sipinah v Afriki.

Duhovno razpoloženje do sovražnika mora biti izrazito, globoko in neomajno sovražno. Ne moreš se boriti, če ne sovražiš nasprotnika, katerega imaš pred seboj. V vojnem času so nekatere moralne zapovedi, ki jih v rednih časih

globoko spoštujemo, odveč, in včasih celo škodljive. Vojna zahteva kar najtrše ozračje in kar najtrše ljudi. Treba je biti eno samo jekleno srce.

Samo zares hrabro in veliko ljudstvo, kakor je italijansko, more prenašati tako dolg napor skoraj nepretrgano od leta 1935-36. Zato je brezpogojno, neomajno, kakor o verski resnici prepričan glede odbojne sposobnosti italijanskega naroda in glede njegove kar najtrdnjše volje do zmage.

Prepričan je, da izraža čustvo vsega italijanskega ljudstva, če izreče zahvalo za tisto, kar so italijanske ženske storile, kar delajo in kar bodo še delale.

Vsak stavek njegovega govora je bil spremljan z največjim navdušenjem in odobravanjem, nakar so bili razdeljeni zbranim zastopnicam znaki. Ob odhodu so bile manifestacije Duceju tako silovite, da se je dvakrat vrnil zahvaljevati zanje.

Nemški premiki v Rusiji — po načrtih vrhovnega poveljstva

Nemški vojak bo s svojimi čudeži v premikalni vojni o pravem času spet vse popravil

Hitlerjev glavni stan, 19. decembra. Nemško vrhovno poveljstvo objavlja naslednje uradno vojno poročilo:

Zaradi naših letalskih napadov na srednjem delu vzhodnega bojišča je včeraj sovražnik imel znova velike izgube v moštvu, tankih in vozilih. Zahodno od zaliva Kandalakša so bojna letala bombardirala železniške cilje na progi proti Murmansk in neko letališče.

München, 18. decembra. s. List »Münchener Neueste Nachrichten« je prinesel obširno pojasnilo glede položaja na vzhodni fronti, kjer se je nemško vrhovno poveljstvo odločilo za začasno pozicijsko vojno.

Nekatere operacije na vzhodni fronti, piše list, so po nastopajoči zimi dobile poseben značaj. To pa je nasprotnikovo propagando spravilo do tega, da je začela razširjati težko pričakovane trditve o ruskih uspehih, o sovjetskih protiofenzivah in nemških porazih.

Kakor smo že pred nekaj dnevi poudarili, je prišlo do sedanjih premikov na vzhodni fronti izključno le po svobodni odločitvi nemškega poveljstva, ki je po pet in polmesečni premikalni vojni, zahtevajo ogromne napore nemških čet, sklenilo, spremeniti napadalno vojskovanje v obrambo vojnih položajev, pripravnih za tak namen. Nenehna premikalna vojna, v kateri so nemški vojniki prodrli tisoč kilometrov daleč v sovražnikovo ozemlje, je, kakor je čisto naravno, privledla do izpostavljenih klinov in zavojev fronte, ki jih je treba izravnati z umikom z najbolj izpo-

stavljenih točk. Tako bo prišlo do skrčenja vojnih črt, ki nudijo boljšo priliko za obrambo, saj bo za to treba manjše število vojakov; hkrati pa bodo te črte pripravnejše za poznejše napadalno vojskovanje.

Jasno je, da bi nemška vojska prav lahko obdržala omenjene izpostavljene postojanke, vendar pa bi majhne koristi, ki bi jih dal tak odpor za vsako ceno, ne odtehtal velikih žrtev.

Nemško vrhovno poveljstvo ni nikdar iskalo uspehov zaradi lepega slovesa, prav posebno ne, kadar bi zahtevali prehudo prelivanje krvi. Nemci si tudi ne delajo nobenih utvar glede naporov in poskusov, po katerih bodo boljše stvari tu in tam hoteli prebiti fronte, ki jim kljubuje in jim dela obrambo čim bolj težavno, toda nemški vojak je znal napraviti take čudeže v premikalni vojni, kakršne zgodovina doslej še ni videla.

Vesti 19. decembra

Pavelić se je včeraj vrnil v Zagreb z obiska v Benetkah in Firenzi.

Brazilska vlada je razglasila svojo nevtralnost v vojni med Anglijo in Južno Afriko na eni ter med Finsko, Romunsko in Madžarsko na drugi strani.

Japonska vojna mornarica bi bila zelo vesela videti, kako se angleške in ameriške ladje bližajo japonskim oporiščem, toda po japonskih uspehih zoper angleška in ameriška oporišča si niti nasprotniki sami ne morejo domisljati, da si bodo od teh udarcev opomogli, je včeraj dejal neki zastopnik japonske vojne mornarice.

Siloviti potres na najjužnejšem japonskem otoku Formosi je dozdaj po uradnih ugotovitvah zahteval 319 smrtnih žrtev, 174 pa je bilo hudo ranjenih. Uničenih je 168 hiš in tudi vse prometne zveze so pretrgane.

Zaradi zasedbe otoka Timorja po avstralskih četah je portugalska vlada včeraj imela važno sejo, na kateri se je posvetovala glede končnega stališča Portugalske do tega dogodka.

Predsednik sovjetske zveze Kalinin je angleškemu kralju Juriju VI. poslal brzojavno čestitko za 46. rojstni dan. To je prvič v zgodovini Sovjetov, da je predsednik republike voščil kakemu kralju.

presenečenje, da se od tega še zdaj niso popolnoma opomogli. Clankar nato nadaljuje, da pa v Berlinu niso prav nič presenečeni nad tem, kar se je dogodilo in kar se dogaja, ker so vedno znali pravilno ocenjevati moč in možnosti japonskih oboroževalnih sil, ki imajo na drugi strani tudi najsijsajnejšo preteklost. Na ameriško-angleški strani, kjer so vedno agitali za vojno do skrajnosti, niso nikdar hoteli spoznati in ceniti japonske vojaške moči. Danes morajo zato drago plačevati svojo prevaro ter nositi vse posledice, ki izhajajo iz tolikšne pomote v ocenjevanju. Minister Goebbels pravi, da ostre kritike, ki so bile kljub strogi cenzuri, kakršno je uvedel diktator Beke hiše, jasno kažejo počasnost Rooseveltove politike, ki je poglaval narod v nevarno pustoševščino, ter dokazujejo, da ameriška javnost ni istega mnenja kot washingtonska vlada.

Japonski zgled — nadaljuje svoja izvajanja propagandni minister dr. Goebbels — kaže še enkrat strahotno silo, ki jo lahko razvije narodni diramizem kakega naroda. Japonska ve, kakor vesta tudi Italija in Nemčija, da se bori za svojo bodočnost in za svoje lastno življenje. Sedanja vojna, ki jo zavestno bijejo ti narodi, ni samo boj za njihovo čast in za njih narodni ugled, pač pa tudi boj za vse osnovne življenjske dobrine, boj za življenjski prostor in za kruh, torej za obstoj, ki je človeka vreden. Bore se za to, da prenehajo večne stiske, bore se za rešitev cele vrste vprašanj, ki dozdaj na drug način niso mogla biti rešena.

Države osi — končuje dr. Goebbels svoja izvajanja — so prisiljene, braniti svoje življenje in bodo to storile na način, ki ne pozna nobene sentimentalnosti. Gre za življenje ali za smrt!

Angleški napad na portugalsko posest v Tihem morju

Izkrcaje angleških čet na otoku Timorju — Spet novi japonski uradni podatki o strahotnih ameriških pomorskih izgubah — Hongkong je odbil drugi japonski poziv na vdajo

Rim, 19. dec. s. Reuter poroča, da so se angleške in holandske čete izkrcale na portugalskem otoku Timor, ki leži med malajskim otocjem in med Avstralijo. Po tem poročilu so se krajevne oblasti tej zavezniški akciji upirale.

Tokio, 19. dec. s. Uradno poročilo pomorskega oddelka v japonskem vrhovnem poveljstvu pravi, da je fotografska služba pomorskega poveljstva zdaj mogla ugotoviti skupne izgube ameriškega vojnega bodovja in letalstva na Tihem morju ob napadih na Havajske otoke. Po teh fotografskih ugotovitvah je bilo potopljenih pet ameriških oklepnih in sicer ena vrste »California«, druga vrste »Maryland«, tretja vrste »Arizona«, četrta vrste »Utah«, peta pa neznane vrste. Dalje sta bili potopljeni dve težki križarki in ena petrolejska ladja. Kar najhuje so bile poškodovane: oklepna vrsta »California«, oklepna vrsta »Maryland« in oklepna vrsta »Neveda«, dalje dve križarki in dva rušilca. Hudo poškodovane, toda manj kakor poprejšnje, so bile različne ladje. Letal je bilo uničenih vsega skupaj 450.

Uradno poročilo dodaja, da so Japonci pri napadu na Havajske otoke uporabljali posebne podmornice. Pet teh podmornic se ni vrnilo. Nobena površinska japonska ladja ni bila potopljena ali poškodovana pri tej bitki.

Tokio, 19. dec. s. Agencija Domei poroča z bojišča pri Hongkongu:

Japonski bombniki in topovi so še naprej zadrževali vojaške cilje v Hongkongu ves včerajšnji dan in sicer zaradi tega, ker so angleške oblasti odbile tudi drugi japonski oklic, da se mesto uda. Japonsko topništvo je zadelo angleške postojanke ter skladišča pri Taiiku, ki so se vnela. Japonski strmoglavi so večkrat zadelo vojaške cilje sredi mesta.

Rio de Janeiro, 19. decembra. s. Ameriški finančni minister Morgenthau je imel na nekem zborovanju govor, v katerem je govoril o zadnjih dogodkih in dejal, da je japonski napad iztrgal iz ameriškega naroda prepričanje, da ga Tihomorje more varovati sleherne nevarnosti. Združene države morajo zdaj prestajati dve hudi vojni: prvo

zoper zunanje nasprotnike, drugo pa zoper morebitno inflacijo.

Tokio, 19. decembra. s. Japonsko vrhovno poveljstvo poroča, da so japonska letala v množici napadla angleški otok Penam, ki leži ob meji med Malajo in Siamom. Potopila so veliko prevozno ladjo v pristanišču. Japonska letala so v

spopadu zbila dve nasprotnikovi letali. Šest pa je bilo zažganih na tleh.

Tokio, 19. decembra. s. Agencija Domei poroča, da so angleške vojaške oblasti v Singapooreju mobilizirale tudi ženske za obrambo mesta.

Italijanske čete dele nauke kozaški konjenici ob Doncu

Budimpešta, 19. decembra. s. Operacije ob Doncu se še naprej razvijajo po načrtih visokega poveljstva. Italijanske in nemške čete, ki so odbile sovražnikove napade, izvedene z uporabo številnih mehaniziranih sredstev in ob sodelovanju močnih oddelkov pehote, so prizadejale sovražniku težke izgube. Kozaška konjenica je po tridih dneh, ki so jim jih v zadnjih dneh dale italijanske čete in sovražniku zadale najbolj krvave izgube, se je omejila le na ogledniško delovanje. V madžarskih vojaških krogih je vrlo vedenje italijanskih čet zbudilo največje občudovanje. Ti krogi podčrtavajo izredno važnost vojaških operacij, ki jih je izvedel italijanski ekspedicijski zbor kljub ogromni sovražnikovi številni premoči. Hladnokrvnost in junaštvo italijanske vojske, kakor

tudi pripravljenost in hitre odločitve italijanskega poveljstva, so večkrat preprečile sovražnikove poskuse za obkoljevanje. Srdito streljanje kozaške konjenice, ki se je v zaporednih valovih zaganjala proti prodirajočim italijanskim četam, je potihnilo pred srtonos. ognjem italijanskega avtomatičnega orožja. Italijanski oddelki — kakor je bilo že omenjeno — so razvrščeni v četverkot prizadejali sovražniku najhujše izgube. Eskadroni kozaške konjenice so bili dobesedno zdesetkovani po italijanskem artilerijskem ognju ter ognju avtomatičnega orožja. Prispevek italijanskih čet pri spopadih ob Doncu je prinesel torej pomembno odločitev pri izvajanju operacijskega načrta visokega poveljstva.

Izvajanja nemškega propagandnega ministra:

Države Osi se bodo branile na življenje in smrt

Berlin, 19. dec. s. V zadnji številki prinaša nemški tednik »Das Reich« zanimiv članek nemškega propagandnega ministra dr. Goebbelsa, v katerem se bavi z zadnjimi svetovnimi dogodki po japonski napovedi vojne ameriškim Združenim

državam in Angliji. Najprej piše, da so se Amerikanci zmotili, ko so hoteli razlagati kot znamenje slabosti japonsko potrebnost z vsemi ameriški izzivaji, potem pa pravi, da je japonski napad povzročil v Združenih državah tako hudo

»Rokovnjači« – za 70 letnico Frana Govekarja, starešine delavcev za naše gledališče

Ljubljana, 19. decembra.

Te dni je slovenski pisatelj in publicist Fran Govekar slavil svojo sedemdesetletnico. Vsa naša javnost je s prisrčnimi čestitkami in željami pozdravila ta visoki življenjski prilik uglednega kulturnega delavca. Ob njegovem imenu se je raztegnil spomin in priznanje na dolgo dobo javnega delovanja človeka, ki je največ svojega dela posvetil ravno razvoju in napredku slovenskega gledališča.

Govekarjev jubilej je tako snoči proslavila tudi naša Drama, ki je uprizorila »Rokovnjače«. Gledališče je bilo popolno jubilatovih prijateljev in spoštovalcev, ki so dolgo in navdušeno ploskali delu in njegovemu piscu. Jubilat je pa tudi najzvestejši in najmarljivejši obiskovalec našega gledališča, velikemu delu našega gledališkega občinstva je prijeten in iskren razlagalec vseh naših gledaliških dogodkov – le večeraj ga ni bilo na njegovem običajnem mestu, dasi ga je občinstvo iskalo in ga hotelo nagraditi s svojim spoštovanjem in hvaležnostjo. Jubilat se je umaknil v okvir skromnosti in zadržanosti, dasi to pri njegovem delu in skrbji za naše gledališče nikakor ni bilo potrebno.

»Rokovnjači« že dolgo niso bili več na sporedu našega osrednjega Narodnega gledališča. Zato pa so jih tem večkrat igrali po naših ljudskih odrih. Ta romantična dramatizacija Jurčičevega romana je v razvoju našega ljudskega gledališča imela skoraj isto vlogo, kakor naše velike ljudske igre »Divji loveci«, »Naša križ«, »Veriga« in druge. Dramatika je sicer skromna, prav tako pa tudi karakterizacija nekaterih vlog ne presega zgolj

vsebinskega podajanja romana, vendar pa je v delu nekaj posebnosti, ki so nam prešle v spomin kakor »Rokovnjači« sami. Blaž Mozolj, Obloški Tonček in še kdo so postali trd oreh za naše velike igralce – po manjših odrih pa slabišica za najbolj vnete častilce ljudskega gledališča.

Z Govekarjevimi jubilejem je tesno združeno tudi življenje in napredovanje našega gledališča. Nad štirideset let se je pod njegovim vodstvom in pod njegovimi nasledniki slovensko narodno gledališče vedno razvijalo v smeri napredka in naraščanja umetniške vrednosti. Ob prvih začetkih našega gledališča so bili »Rokovnjači« tudi velik izraz ljubezni in pomoči za slovensko gledališče, ki je imelo že marsikaj na razpolago, samo lastnih domačih del še ne, ali pa se redka domača dela še niso mogla in smela uveljaviti. Govekar je za svoj čas priredil za gledališče to ljudsko delo iz naše zgodovine. Zvestoba domačemu delu in domačemu duhu tedaj ni bil znak ozko srčnosti ali pomanjkanje velikopoteznosti, ampak je bil le izraz volje, da naj naše narodno gledališče živi predvsem iz ljubezni do naših lastnih stvaritev in spoznanj, čeprav so skromna. Ta način dela Govekarja pri vodstvu gledališča ni prav nič varal ali pa mu omejeval svobode pri nadaljnjem ustvarjanju.

Novice iz Države

Rok za zamenjavo srebrnih kovancev po 5 lir podaljšan. Finančno ministrstvo je podaljšalo rok, ko morajo biti vzeti iz prometa srebrni kovanci po 5 lir, do 28. februarja 1942-XX. – Uradnikom v državnem računovodstvu, ki prevzemajo denar, je dovoljeno pošiljati omenjene kovance, ki jih bodo prejeli do 28. februarja 1942, pokrajinskim oddelkom državne blagajne vse do 9. marca 1942. Z odlokom istega ministrstva je »Banca d'Italia« pooblaščen sprejemati srebrne kovance po 10 in 20 lir, ki jih je nabavala državna kovnica in so izven prometa, ter donosilcem plačati v sorazmerni vrednosti drage kovine za prve po 5,25, za druge pa po 7,55 lir.

Iz Italije in nazaj se sme nesti po 400 lir. Kakor poročajo s pristojnega mesta v Rimu, je urad za zamenjavo valute pred kratkim odredil, da je po novem dovoljeno nesti s seboj iz Italije, oziroma nazaj v Italijo večji znesek italijanskih državnih bankovcev (po eno, dve, pet in deset lir), kakor pa je bilo to dovoljeno do zdaj. Odslej sme vsak nesti s seboj iz Italije, oziroma tja celo za 400 lir navedenih bankovcev.

Sprejem 700 mehanikov v italijansko mornarico. Mornariško ministrstvo naznanja, da bo sprejetih novih 700 mladih mehanikov v mornarico. Obvezati se bodo morali, da bodo slu-

žili vsaj pet let. Natečaja, ki bo končan 30. decembra 1941, se smejo udeležiti mladeniči, rojeni v letih 1923, 1924, 1925 in 1926. Biti morajo telesno krepki in morajo imeti vsaj pet razredov ljudske šole. Tisti pa, ki imajo višjo izšolsko obrazlobo, bodo imeli seveda prednost pred ostalimi.

Hud požar. V kraju Rumo Superiore pri Trentu je te dni izbruhnil silovit požar. Prihiteli so takoj od vseh strani gasilci, toda šele po nekaj urah neutrudljivega gašenja se jim je posrečilo ogenj omejiti. Sedem hiš je pogorelo do tal in z njimi vred vsa notranja oprema in poljedelsko orodje. Če ne bi bilo gasilcev pravočasno, bi bila prav gotovo pogorela vsa vas. Škoda, ki jo je požar povzročil, cenijo na pol milijona lir, poleg tega pa je zdaj tam 40 ljudi ostalo brez strehe.

Blago za vojaške obleke. Ministrstvo za korporacije je objavilo pojasnilo, da si vojaške krojačnice, ki imajo policijsko dovoljenje, smejo svobodno nabavljati blago za vojaške obleke, ki je zdaj povsod enako, pri trgovcih na debelo in na drobno.

Imenovanje avtorskega sosveta

Ljubljana, 18. dec.

Narodni svetnik Giorgio Maria Sangiorgi, predsednik Italijanskega društva avtorjev in izdajateljev – društvo z javno pravico, kateremu je poverjena skrb in pregledovanje vseh literarnih del v Italiji – je že v mesecu juliju prišel v Ljubljano, kjer se je osebnopripravljal o delovanju književnega dela in udeleževanja UJMA in ULDA.

Obe društvi sta prišli pod varstvo SIAE (Italijansko društvo avtorjev in izdajateljev) in je narodni svetnik Sangiorgi menil, da mora naša književnost ohraniti svojo karakteristiko ter določiti, da se izbere nov svet, ki naj bi bil sestavljen iz oseb, ki se udeležujejo pri gledališču, v književnosti, v pravu, katerih mnenja naj bi bila podana narodnemu svetniku.

Ta svet je bil z odobritvijo Eksc. Visokega komisarja zdaj imenovan in je sestavljen iz sledečih osebnosti: Oton Zupancič, predsednik; Fran Govekar, Pavel Golia, Anton Lajovic in Stanko Premrl, člani.

V preteklih dneh je bil v Ljubljani glavni ravnatelj Italijanskega društva avtorjev in izdajateljev dr. Fernando Stoppani, ki je po nalogu predsedstva imenoval urad društva v Ljubljani, ki združuje obe prejšnji društvi. Imenovan je bil zastopnik društva v osebi Cirila Tavčarja, Ljivada 29. Glavni ravnatelj je zbral v palači Visokega komisariata tudi svet, kateremu je naznanil imenovanje zastopnika in mu podal nekaj navodil ter obrazložil pomen sosveta samega.

S Hrvaškega

Ministrstvo za hrvaško obrambo je izdalo tale proglas: Državni upokojenci, predvsem pa upokojeni častniki, ki pa niso še 65 let stari naj se prijavijo državi, ki jim bo dodelila posebno lahko službo, za katero pa bodo dobivali seveda posebno nagrado.

V novembru mesecu je vsak hrvaški delavec rabil za svoje preživljanje 1.488 kun, kar je precej. V hrvaških Narodnih novinah je izšla odredba o prisilnem odkupu živine in živinskih proizvodov. Vsi, ki se bodo pregrešili zoper izdano uredbo, bodo morali plačati visoko kazen.

Tudi pred hrvaškimi sodišči se morajo dan za dnem zagovarjati razni navlačenjenci.

Proračun zagrebske mestne občine je bil te dni sprejet. Mestni proračun znaša 240 milij. kun pri tem pa niso všleta mestna podjetja. Če bi šli še te, bi znašal mestni proračun blizu pol milijarde kun.

Iz Zagreba je odpotovala v Budimpešto državna gospodarska delegacija, ki bo z Madžari podpisala trgovinsko pogodbo za bodoče leto. Ob tej priliki bodo reševali tudi druga važna gospodarska vprašanja, ki se tičejo obeh držav. Hrvaško odposlanstvo bo v Budimpešti ostalo 8 do 10 dni.

Zahvala

Najiskreneje se zahvaljujemo vsem, ki ste spremili našo ljubo, nepozabno mamo, gospo

Jelena Kajzelj
roj. Šercl

na njeni zadnji poti.

Ljubljana, dne 19. decembra 1941.

Kajzeljevi

Obsojeni teroristi

Ljubljana, 18. decembra.

Vojaško vojno sodišče II. armade je ob koncu razprave proti skupini nasilnikov izreklo naslednjo sodo:

V imenu Nj. Vel. Viktorja Emanuela III. po milosti božji in volji naroda Kralja Italije in Albanije, Cesarja Abesinije je vojaško vojno sodišče II. armade, odsek Ljubljana, izreklo naslednjo obsodbo v zadevi proti:

1. Šercl Ljubomir, roj. v Rifenberku 1. VII. 1915, stanujoč v Ljubljani, v zaporu vojašnice Viktorja Emanuela v Ljubljani; 2. Verbič Ivan, roj. 14. IV. 1918 v Prevaljah, stanujoč v Jezeru pri Tomišlju; 3. Kariž Valentin, roj. 14. II. 1906 v Trstu, stanujoč v Ljubljani; 4. Kogoj Rado, roj. 3. XI. 1921 v Podmencu, stanujoč v Ljubljani; 5. Kranjc Karel, roj. 19. II. 1915 v Trstu, stanujoč v Ljubljani, Ciglarjeva ulica; 6. Gnidica Alojz, roj. 19. XI. 1920 v Dolenji vasi in tam stanujoč; 7. Kelvizer Franc, roj. 12. II. 1920 v Ljubljani in tam stanujoč; 8. Lipovec Filip, roj. 27. IV. 1923 v Ljubljani in tam stanujoč; 9. Gabrovec Mirko, roj. v Pitni 20. II. 1924 in stanujoč v Kranju (mladoletnik); 10. Walla Emerik, roj. 20. X. 1915 v Ljubljani in tam stanujoč; 11. Makuc Dragomir, roj. 20. I. 1924 v Rosalnici in stanujoč v Ljubljani (mladoletnik); 12. Koželj Jožef, roj. 4. I. 1923 v Poljčah (pridržan v vojašnici Viktorja Emanuela) brez stalnega bivališča; 13. Miklavc Milan, roj. 28. VIII. 1922 v Ljubljani in tam stanujoč; 14. Zagar Ignac, roj. 5. VI. 1909 v Središču ob Dravi in stanujoč v Ljubljani; 15. Janežič Vladislav, roj. 2. II. 1923 na Brdu pri Ljubljani; 16. Krajer Viktor, roj. v Divači 31. V. 1900, stanujoč v Ljubljani (pridržan v vojašnici Viktorja Emanuela).

Obtoženi so dejali:

a) Bili so v oboroženih tolpah v smislu čl. 16. razglasa z dne 5. okt. 1941 in so na ozemlju Loza in drugod sodelovali v oboroženih tolpi, da bi zagrešili zločine proti varnosti in državnim osebam. Obležilno za Šerclerja je, da je bil voditelj, organizator in poveljnik.

b) Zagrešili so dejanja proti življenju pri osebni svobodi pripadnikov oboroženih Sil, in sicer v smislu čl. 7. omenjenega razglasa.

Na ozemlju Loza so napadali življenje in osebno svobodo pripadnikov Oboroženih Sil, ko so proti njim oddali več strelcev, in sicer iz pušk in avtomatskih orožij, in so metali ročne bombe ter tako prizadejali 25 vojakom rane na raznih delih telesa.

Oproščen pa je obdolženec Krajer Viktor prisojenosti mu zločinov zaradi pomanjkanja dokazov in zato se odreja takojšnja oprostitve, če ni pridržan zaradi drugih zadev. Oproščena sta obtožena Gabrovec Mirko in Makuc Dragomir zločina po čl. 7. Ducevevega razglasa z dne 3. oktobra 1941 zaradi pomanjkanja dokazov: krivi pa so: zločinov po čl. 16. iz tega razglasa in upoštevanje mladoletnost pri izvajanju čl. 45 k. z. postopnika, ju obsoja na kazen 20 let zaporu z vsemi zakonitimi posledicami.

Oproščen so: Kelvizer Franc, Gnidica Alojz, Walla Emerik, Koželj Jožef, Miklavc Milan, in sicer zločina po čl. 7. Ducevevega razglasa z dne 20. okt. 1941, in sicer zaradi pomanjkanja dokazov. Proglasa pa, da so krivi zločinov po čl. 16. istega razglasa in jih obsoja na prisilno delo z večno prepovedjo izvajanja javnih poslov in z drugimi posledicami zakona.

Proglas na obtožence: Šerclerja Ljubomira, Verbiča Ivana, Kariža Valentina, Kogoj Rada, Kranjca Karla, Lipovca Filipa, Zagarja Ignaca, Janežiča Vladislava za krive prisojenosti zločinov in jih obsoja na smrtno kazen z vsemi zakonitimi posledicami.

Obsoja obtožence Kelvizerja Franca, Gnidica Alojza, Walla Emerika, Koželja Jožefa, Milavca Milana, Gabrovca Mirka, Makuca Dragomira vzajemno na sodne stroške.

Odreja zaplenbo orožja in vseh drugih stvari v sodno zaplenbo: nalaga objavo v izvlečku te sodbe listom »Il Piccolo« v Trstu in »Jutro« v Ljubljani.

Tako sklenjeno v Ljubljani, 16. dec. 1941.

Podpis poročevalca: Stotnik A. Grossi, podpis predsednika: polkovnik Antonio Benincasa.

Prepis je točen: L. S. (Vojaško vojno sodišče II. armade).

Starši! Če hočete vašim otrokom privoščiti nekaj čistega veselja in jih obenem poučiti, kako mora dober otrok svoje starše spoštovati in ljubiti, pošljite jih v nedeljo ob pol 11 v Františkansko dvorano! Tu bodo mladinci iz Salezijanskega mladinskega doma na Rakovniku že tretjič in zadnjič uprizorili opereto »Pevčica s planine«. Konec ob pol enih. Ze dvakrat je bila dvorana polna navdušenih gledalcev. Ne dvomimo, da bo tudi v tretje. Zato pohitite, da ne boste prepozni, in si oskrbite vstopnice v znani trgovini Sfiligoj: za odrasle po 5 lir, za dijake in šolarje po 3 in eno liro. Polovica vstopnic je že razprodana!

Strokovni izpit za učitelje šol za defektne otroke

Visoki Komisar za Ljubljansko pokrajino je na podlagi čl. 8–20 pravil o strokovni izobrazbi učiteljev šol za defektne otroke z dne 8. februarja 1935 in glede na lastno naredbo št. 130 z dne 22. oktobra 1941–XIX odločil, da se bo vršil strokovni izpit za učitelje šol za defektne otroke v prvi polovici leta 1942–XX pred izpitno komisijo, ki je bila postavljena dne 6. oktobra 1941.

Učitelji-hospitanti, pristojni v občini na ozemlju Ljubljanske pokrajine, ki hočejo opraviti strokovni izpit, se prijavijo po uradni poti do 31. decembra državnim komisijam za te izpite pri IV. oddelku Visokega Komisariata. Prijavi je treba priložiti kratek opis dosedanjega življenja, šolanja in dela ter potrdilo uprave šole ali zavoda, da kandidat ustreza pogojem iz čl. 2 in 6 navedenih pravil.

Prijave je kolkovati po zakonu o taksah. Po čl. 33 pravil dobijo vsaki kandidati v mesecu januarju 1942 pismeno nalogo, ki jo do 1. aprila pošlje izpitni komisiji. Ustni in praktični izpit se bo vršil v maju 1942 na državni učiteljski šoli oziroma na zavodu, ki ustreza stroki izpita.

Avviso

Con ciò si rende noto:

1) Secondo l'accordo italo-germanico del 1 ottobre 1941 articolo 9 l'emigrazione degli aliogetti tedeschi e dei cittadini tedeschi dalla provincia di Lubiana dovrà esser terminata fino al 20 gennaio 1942. Di seguito a ciò gli emigranti, specialmente dalla città di Lubiana e dai dintorni di Lubiana, devono regolarsi in modo, che il loro trasporto segua nel periodo dal 2 al 18 gennaio 1942. Per evitare difficoltà si diffidano gli emigranti sin d'ora d'impackare i loro oggetti mobili tanto a tempo, che il trasporto possa seguire nella giornata di Sviaggio di trasporto da fissarsi dal delegato germanico per l'emigrazione entro le date dal 2 gennaio fino al 18 gennaio 1942.

Schiarimenti più precisi dà la sezione di trasporto, che funziona nei locali della direzione del gruppo tedesco.

2) Un certo numero degli aliogetti tedeschi che ha rilasciato l'istanza per emigrare presso i competenti posti di servizio ad onta della diffida non è comparsa per il trapasso nel treno speciale dell'Ufficio Centrale germanico d'immigrazione. Questi optanti si diffidano ora per l'ultima volta di insinuarsi immediatamente in scritto o personalmente presso i posti di servizio del Delegato germanico per l'emigrazione a Lubiana, Gregorčičeva 27, ed a Gottschee, Hotel zur Sonne. In questo riguardo essi hanno da indicare i motivi per i quali non hanno corrisposto alla diffida per il trapasso. Gli optanti che anche a questa diffida di insinuarsi non corrisponderanno, devono aspettarsi che le loro opzioni non verranno accolte; si rendono inoltre attenti, che le conseguenze derivanti dalla mancata osservanza delle istruzioni contenute nell'accordo italo-germanico, dovranno portare essi stessi.

Il Delegato germanico per l'emigrazione.

Bekanntmachung

Hiedurch wird bekanntgegeben:

1) Nach dem deutsch-italienischen Abkommen vom 1. 10. 1941, Artikel 9, soll di Umsiedlung von Volksdeutschen und deutschen Staatsangehörigen aus der Provinz Laibach bis zum 20. 1. 1942 beendet sein. Demzufolge haben sich die Umsiedler – insbesondere aus der Stadt und Umgebung Laibach – darauf einzurichten daß ihr Abtransport in der Zeit vom 2.–18. 1. 1942 erfolgt. Zur Vermeldung von Schwierigkeiten werden die Umsiedler schon jetzt aufgefordert, ihre bewegliche Habe rechtzeitig zu verpacken, damit der Abtransport an dem vom Deutschen Umsiedlungsbevollmächtigten noch festzusetzenden Abreiselaß innerhalb der Daten vom 2. 1. bis zum 18. 1. 1942 erfolgen kann. Nähere Aufklärungen gibt die Transportabteilung, die in den Räumen der Volksgruppenführung amtiert.

2) Eine Anzahl von Volksdeutschen, die ihre Umsiedlungserklärungen bei den zuständigen Dienststellen abgegeben hat, ist trotz Aufforderung nicht zur Durchschleusung im Spezialzug der Einwandererzentrale erschienen. Diese Optanten werden nunmehr letztmalig aufgefordert, sich bei den Dienststellen des Deutschen Umsiedlungsbevollmächtigten in Laibach, Gregorčičeva 27, und in Gottschee, Hotel zur Sonne, umgehend schriftlich oder persönlich zu melden. Hierbei haben sie die Gründe anzugeben, weshalb sie der Aufforderung zur Durchschleusung nicht nachgekommen sind. Optanten, die auch dieser Aufforderung zur Meldung nicht entsprechen, müssen damit rechnen, daß ihre Optionserklärungen nicht angenommen werden; auch werden sie darauf hingewiesen, daß sie die Folgen, die sich aus einer mangelhaften Befolgung der in Übereinstimmung mit dem deutsch-italienischen Abkommen befindlichen Anweisungen ergeben, selbst zu tragen haben.

Der Deutsche Umsiedlungsbevollmächtigte.

21

Črna Kamela

»Da, vrh večerne obleke, razumete?«
»Ne, sir,« se je glasil odločen odgovor. »Takšne nepotrebosti si ni noben od gostov dovolil.«
Chan se je zasmeljal. »Prosim, ozrite se okrog sebe! Se li spominjate še katerega drugega gospoda razen navzočih, da ste ga spustili v hišo?«
»Ne, sir,« je odvrnil Jessop, potem ko si je navzoče natančno ogledal.

»Hvala. Kdaj ste videli miss Fane poslednjikrat?«
»V to sobo sem nekako dvajset minut po sedmih prinesel šopek cvetlic. Poslej sem slišal večkrat edino njen glas, nje same pa nisem več videl.«

»Prosim, povejte mi, s čim ste se bavili od dvajset minut čez sedem naprej?«

»Po svoji dolžnosti sem šel v jedilnico in v kuhinjo. Dovoljujem si pripombo, da je bil večer zame zelo naporen. Kitajski kuhar je začel razkazovati nekatere nelepe lastnosti svojega poganškega rodu – prosim vas, da mi oprostite.«

»To poganško ljudstvo,« je ponovil resno Chan, »se je prav tisti čas, ko so si angleški gospodje z železnimi sulicami razbijali glave, ukvarjalo s tem, da je iznašlo tiskarsko umetnost. Oprostite mi ta kratki izlet na področje zgodovine. Kuhar se je torej spuntal?«

»Da, gospod komisar. Zdi se, da je vse premalo oborožen s potrpežljivostjo, ki sicer njegov narod tako odlikuje. Razen tega – hm – pa je prišel prekasno tudi dobavitelj alkohola, ki ga tukaj imenujejo »žganjarja«.

»Ah! Tudi »žganjarja« ste tukaj spoznali?«

»Da, Miss Fane sama sicer ni nikoli pila, toda svojo dolžnost kot gostiteljica je pač poznala. Tako je Wu-Kno-Hing, naš kuhar, sklenil s svojim prijateljem pogodbo, da bo – verjetno iz svoje izdelovalnice – prinesel nekaj likerja in nekaj vina iz svojega vinograda.«

»Presenečen sem,« je odvrnil Chan. »Wujev prijatelj se je zamudil?«

»Tako je, sir. Kot rečeno, sem bil jaz tistikrat zaposlen, ker sem prinesel miss Fane šopek cvetlic. Dve minuti čez osem...«

»Zakaj poudarjate ravno ta čas...«

»Ne morem nič zato, sir, da sem poprej moral slišati nekaj vprašanj, ki ste jih postavili gostom. Tedaj sem bil v kuhinji...«

»Sam?«

»Ne, sir, Wu je bil, samo po sebi razumljivo, tudi tam. In stobarica Ana, ki si je pripravila škodelico čaja, ker se je večerje obetala zelo pozno. Opozoril sem Wuja na dejstvo, da je že osem proč, nakaž sva izmenjala nekaj besed o tej zakasnitvi. Potem smo vsi trije ostali v kuhinji do deset minut čez osem, ko se je pojavil Wujev prijatelj in sem se jaz ravno pripravljaj na to, da bom goste postregel s pižamo. Četrta na osem sem odprl vrata gospodu Van Hornu. Od takrat naprej sem se vrtel v tej hiši, ne da bi jo zapustil, dokler nisem končno šel z gongom na obrežje.«

»Zelo sem vam hvaležen za vaš natančni in obširni prikaz,« je pritrdil Chan. »To je vse, Jessop?«

»Strežaj je okleval. »Pa še nekaj, gospod komisar!«

»Aha! In sicer?«

»Ne vem, če ima to kaj pomena pri vsej stvari, sir, toda v glavo mi je šinilo, ko sem čul za žalostni dogodek. V zgornjem nadstropju je majhna knjižnica. Kmalu po kosilu sem šel danes tjakaj, da bi si poiskal primerno knjigo in si z njo pregledal dolgačas. Tam sem nepričakovano zagledal miss Fane. Gledala je v neko sliko in grenko jokala.«

»Slika? Čigavo pa?«

»Tega vam ne bi mogel povedati, sir. Videl sem le, da je bila podoba nekega moškega. Držala jo je tako, da je jaz nisem mogel natančno videti. In potem sem zapustil sobo. Povem le še to, da je bila podoba precej velika in je bila nalepljena na bledozelenem kartonu.«

Chan je prikimal. »Prav lepa hvala! Ali bi bili tako prijazni in mi semkaj poslali vašega poganškega kuharja?«

»Tako, sir,« je rekel Jessop in se umaknil.

Charlie se je ozrl okrog sebe in ljubeznivo dejal: »Kaže, da se bo vsa ta stvar zavlekla v nedogled. Sedaj sem opazil zunaj pred oknom hladno teraso s prijetnimi in udobnimi stoli. Komur se ljubi, si lahko izbere prostor v tem prijetnem kotičku za nadaljnje čakanje. Le za eno prosim: nikar ne zapustite te hiše!«

Po kratkem medsebojnem razgovoru so ostali Bradshaw, Julija, Tarneverro in Chan v sobi sami. Vedeževalec se je vprašujoče obrnil na Chana.

»Kaj je rezultat vsega tega?« je začel raztresati svojo radovednost.

Charlie je skomignil z rameni. »Dostoj se mi zdi, da sem se bolj ali manj trdil za to, da bi zaneetil ogenj na dežju.«

»Tudi meni se zdi nekaj takega,« je nezadovoljno odgovoril Tarneverro.

»Nikar ne izgublajte poguma,« mu je svetoval Chan. »Lahko bi obrnil pregovor takole: Če bi rad podrl drevo, potem začni pri korenini. To delo je čisto isto in zelo nezanimivo, toda nekdo utegne nenadoma zadeti na korenino, kar je odločilnega pomena.«

»Tudi jaz tako pričakujem,« je pripomnil s poudarkom Tarneverro.

»Oh, kar zanesite se na Chana,« je vzkliknil Bradshaw ognjevit. »Eden najboljših prebivalcev Honolulu je! Bo že iztaknil pravo sled.«

Pojasnila glede živilskih nakaznic za januar

Dodatni obrok za najtežje delavce, zavodarje in noseče matere

Ljubljana, 19. decembra.

Glede živilskih nakaznic za januar smo dobili naslednja važna pojasnila:

Ker je za januar priznana pravica do dodatnega obroka trem novim vrstam upravičencev (delavcem, ki opravljajo najtežja dela, zavodarjem in nosečim ženskam), je bilo treba dotedanji način treh vrst nakaznic spremeniti in uvesti navadno (osnovno) živilsko nakaznico za vse upravičence ter posebej dodatno živilsko nakaznico za delavce.

Navadna nakaznica (za mesto Ljubljano rumenkaste barve, za vse druge občine pa zelenkaste) je po svoji obliki in po količini racionaliziranih živil enaka navadni decembrski nakaznici in jo bodo dobili vsi upravičenci brez razlike, torej tudi vsi delavci.

Dodatna nakaznica (rdečkaste barve za vso pokrajino) je sestavljena iz treh enomesečnih kuponov (I, II, III) za kruh ali moko, ter dveh

kuponov (vsak po 300 gramov) za riž in testenine. Vsak enomesečni kupon za kruh (ali moko) je sestavljen iz 31 enodnevnih škenec, označenih s črkama S—D. Okenca predstavljata 100 gramov kruha ali 85 gramov krušne moke ali 150 gramov koruzne moke. Enomesečni kupon I, II ali III predstavlja torej 3.1 kg kruha, oziroma ustreza eni količini moke. Dodatna nakaznica bo veljavna samo ob enem z glavno navadno živilsko nakaznico in bo morala imeti vpisano na zato določenem mestu številko navadne nakaznice ter podpis lastnika nakaznice; drugi podatki pri dodatni nakaznici odpadejo.

Dodatno nakaznico bodo prejeli — poleg navadne živilske nakaznice — naslednji upravičenci: s kuponom I ročni delavci; s kuponom I, II in za riž ter testenine težki delavci; z vsemi kuponi pa najtežji delavci.

Količine živil, ki pripadajo posameznim upravičencem in način, kako jih bodo nabavljali, je razviden iz naslednje razpredelnice:

Zap. št.	Vrsta potrošnikov	Kruh		Riž	Te- ste- nina	Hran. maščobe			Slad- kor	Milo	Način preskrbe	
		kruš- na	ko- ruzna			mast	slani- na	olje				
						ali meso						
		dnevno				mesečno						
		gramov					cl	gramov				
1	Navadni	200	170	300	1200	800	200	100	10	500	150	z nav. živ. nak.
2	Ročni delavci	300	255	450	1200	800	200	100	10	500	150	z " in dodat. (I)
3	Težki delavci	400	340	600	1500	1100	200	100	10	500	150	z " " (I, II)
4	Najtežji delavci	500	425	750	1500	1100	200	100	10	500	150	z " " (I, II, III)
Posebni dodatki, razen gornjih živil prejemajo upravičenci še												
5	Zavodariji (gojenci zavodov, kolegijskih šolske kuh. - za vsakega otroka in vsak efek. dan	100	85	150	—	—	—	—	—	—	—	s pos. b. nakazilom s poseb. nakaz. za dnevno ko kuhinja postuje s poseb. nakaz. ali dodatno nakaz. (I)
6		50	42,5	75	50 gr. dnev.	1/2 dnev. obroka			—	—	—	
7	Noseče žene	100	85	150	—	—	—	—	—	—	—	

Kdo dobi posamezne vrste nakaznic

Navadno živilsko nakaznico dobe vsi upravičenci. Člani družine, ki ima njen poglavar ali član v zalogi katero od racionaliziranih živil, dobe nakaznice brez odrezkov za dotedanja živila. Pridelovalci krušnih žit, ki imajo zalogo ali ki jim Prevoz še ni rešil prošnje za izdajo nakaznic, ne dobe odrezkov za moko ali kruh, riž in testenine. Pridelovalci ali zalagariji maščob, oziroma tisti, ki so klali prašiča, ne dobe odrezkov za maščobe.

Kakor je razvidno iz razpredelnice, dobe poleg navadne živilske nakaznice še dodatno nakaznico ročni delavci (enomesečni kupon za kruh S—D), težki delavci (enomesečni kupon za kruh I in II ter s kuponoma za riž in testenine) ter najtežji delavci (celo dodatno nakaznico).

Glede tega, kdo velja za ročnega, težkega in najtežjega delavca, velja v glavnem isto, kot prej, pomniti pa je treba, da med ročne delavce ne spadajo več gospodinjice in hišno-gospodinski posli (gospodinjke pomočnice, sobarice, natakarji, natakarice in ostala služništva). Do dodatnih na-

kaznic pa nimajo pravice brezposelni in oni, ki so po poklicu sicer obrtniki ali delavci, pa se osebnostno redno s tem poslom ne bavijo, razen tega pa tudi nimajo pravice do teh nakaznic pridelovalci krušnih žit z zalogo, oziroma oni upravičenci, ki imajo najmanj za en mesec moke v zalogi. Kdo dobi dodatno nakaznico za ročnega delavca, odločajo preskrbovalni uradi na podlagi svojih podatkov, da pa kdo dobi posebno nakaznico za težkega ali najtežjega delavca, pa je potrebna prijava tistega podjetja ali tistega, ki zaposluje težke in najtežje delavce. Prijavo težkih delavcev je treba vložiti na pristojno občino (preskrbovalni urad) v enem izvodu najpozneje do 23. decembra, prijavo najtežjih delavcev pa v dveh izvodih z vsemi potrebnimi podatki.

Poseben dodatni obrok dobe po novem tudi noseče matere od dopolnjenega petega meseca dalje do poroda proti predložitvi posebnega potrdila (obrazec brezplačno na preskrbovalnem uradu). Potrdilo velja za ves čas do poroda.

Razdeljevanje živilskih nakaznic mora biti končano vsak mesec najpozneje do 10. v mesecu za dotedni mesec.

Beseda o naši lesni obrti

Tehni razlogi dokazujejo nujnost ustanovitve strokovne šole za domačo lesno obrt

Ribnica, 18. decembra.

Izdelovanje suhe robe je gotovo naša najstarejša domača in hišna obrt, ki sega že v 11. in 12. stoletje. Pred časi so jo gojili tudi v drugih krajih na Slovenskem, ostala pa je le v deželi »suhe robe« — v Ribniški dolini, kjer še izdelujejo vso leseno drobnjavo od zobotrebca in lesene žlice, do škafov, brent in putrih, kadi in raznega orodja, grabelj, vil itd. Ta obrt daje Ribniški dolini in tudi njenim prebivalcem poseben značaj.

Ribničani-kajžar, mali posestnik, ki hodi kot zdomar.

Že 600 let po svetu

s suho robo, šegav, vesel in poln dvotipov in svojih domislic, tolikokrat zastavljen na domači zemlji, tisti, ki je zvest našemu rodu, tesno povezan na svojo zemljo in gozdove, ohranil in ohranjuje našo domačo lesno obrt. Ljudstvo je stare običaje v izdelovanju lesene robe izročevalo iz roda v rod. Vzporedno z napredkom v izdelavi orodja se je dvigala tudi lesna obrt. Danes se peča z njo nad 10.000 ljudi in hrani do 30.000 prebivalcev. Zato je problem lesne domače obrti, ki je v zastoju zaradi pomanjkanja večjega trga, važen ne le za ohranitev domače obrti, temveč tudi za okrog 10.000 družin, saj znaša letna proizvodnja obodarstva, ki je razvita v okolici Ribnice, Sodražice in po Slemenih, do 80.000 obodnih kolačev.

V neposredni bližini Ribnice izdelajo letno do 50.000 kosov lesenih dnov, po Slemenih v okolici Sv. Gregorja, Velikih Lašč in Starega loga na Kočevskem pa znaša letna proizvodnja lesene posode do 40.000 kosov. Lesene žlice, vi-

lice, nože in podobno izdelujejo na Bloški planoti; narede jih do 50.000 ducatov letno. Kuhalnice, mešalke, zajemalke, polentarje, žetanje, velnice in slično pa delajo vasi nad Sodražico, skupno nad 30.000 ducatov letno.

Do pred vojne dobe so Ribničani zalagali s z robo Čehe, prihajali v Galicijo in v Bukovino, pa tja na Koroško in severno Italijo ter ob Jadrano in Dalmacijo.

Gozd — pol življenja

Gozd je Ribničanu pol življenja. Gospodarska moč tukajšnjih kmetij se meri po količini gozdne posesti. Vsaka še tako majhna gozdna posest je tu izrabljena do največje mere. Z iznadljivostjo svojega uma in spretnostjo svojih rok Ribničani les iz Velike in Male Gore spravijo tako daleč od njegovih prvotnih oblik in vlaga vanj toliko delovnega kapitala, da je vrednost njegove gozdne posesti dvignjena do višin, ki bi bile sicer težko dosegljive.

Lesna obrt je bila Ribničanom uspešen vir blagostanja. Lesna obrt pa je tudi tesno spojena z našim narodnim gospodarstvom. Prva pospešuje drugo in obratno. Vzemimo bi torej s lesno obrtjo skušali dvigniti in okrepiti z gozdom njegovo gospodarsko silo.

Mnogokje opažamo, da

opuščajo nekatere stroke domače lesne obrti

to pa predvsem zaradi slabega trga in pa tudi zaradi velike konkurence domačega blaga s tujim. Tako n. pr. so izdelovali v Loškem potoku lične eliptične polkrožne škatice, z lepimi

barvastimi narodnimi okraski, ki bi danes, ko je pomanjkanje kovinastih posod, lahko služile za razna darila, sladkarije itd. Ravno zaradi tega so pričeli Ribničani kot iznajdljivi in podjetni ljudje s posebno stroko lesene domače obrti, z igračarstvom. Pohudo za to

ново stroko

je dala in tudi praktično izvedla na svojih tečajih ribniška meščanska šola s svojim vzornim in strokovno, zlasti za lesno domačo obrt posebno zmognim ravnateljem g. Troštom. Do ustanovitve meščanske šole v Ribnici je ravno v znatni meri pripomogla ukinitve strokovne lesne šole v Kočevju, ki je bila slovenskemu delu kočevskega okraja nedostopna. V Kočevju je obstajala ta strokovna šola od 1875 do 1918, ko so jo morali zaradi pomanjkanja zadostnega števila učencev zapreti. Vse orodje, stroje itd. je prevzela tehnična srednja šola v Ljubljani. Po prizadevanju ribniških lokalnih činiteljev, zlasti g. ravnatelja Trošta, je oblast ugodila upravičenim željam vse Ribniške doline, da bi najvažnejša gospodarska panoga, lesna domača obrt, ki daje pretežnemu delu kočevskega, deloma tudi logaškega in okraju ljubljanske okolice, kruha in zaslужka, dobila svojo strokovno šolo v Ribnici. Da bi imela mladina za dostop v lesno obrtno šolo tudi primerno izobrazbo, naj bi zato skrbela meščanska šola. Zaradi vsega tega so Ribničani postavili veliko poslopje sedanje meščanske šole, v kateri so prav primerni prostori za

strokovno lesno obrtno šolo

Zal, da so danes ti prostori lesne obrtne šole prazni in celo oropani bogatega orodja za to stroko.

Ta lesna strokovna šola je nujno potrebna, če hočemo Ribniški dolini ohraniti lesno domačo obrt v svoji produktivnosti kot najvažnejšo gospodarsko panogo narodnega gospodarstva. Šola naj bi pomagala iskati novih predmetov izdelovanja, ki bi šli na trg, ta šola naj bi dala vsej produkciji tisto višino, ki je potrebna za konkurenco na trgu in obenem vzgojila ribniško mladino, da bi ta ohranila to našo domačo obrt, jo izpopolnjevala ter tako pridobila s svojo dobro robo čimveč odjemalcev, velik trg. Šola bi lahko tudi tehnično v smislu moderne ljudske industrializacije pomagala ljudem.

Za oživiljenje trgovine s suho robo je nujno potrebna tudi

skupna trgovska akcija

V prostorih ribniške meščanske šole, kjer so bili uspešni strokovni tečaji za domačo lesno obrt, ki so pokazali zadovoljiv napredek v razvoju domače obrti, saj so tečajniki razstavili svoje izdelke celo na razstavi mednarodne Unije za zaščito otrok, je še mnogo krasnih domačih izdelkov, ki dokazujejo, kako bi se ta naša obrt v kratkem času razveseljevo dvignila, če bi le imeli tečajniki, oziroma Ribničani za tako izobrazbo potrebno strokovno šolo. S to novo stroko — igračkami in izpopolnjeno suho robo — naj bi s podporo oblasti šli na trg in tako oživili gospodarstvo vse Ribniške doline. Za vse to pa je potrebna podpora oblastev, katerim bo Ribničani hvaležni, ker ga bo podprla v silo. Z razširitvijo trga bi država podprla številne družine, ki bodo trpele pomanjkanje, če bodo ostale množine lesnih domačih izdelkov v skladiščih. Zimski čas je tu in z njim tudi čas, ko bodo Ribničani po svojih domovih spet izdelovali svojo »suho« robo. Naj nikjer delo ne počiva, kajti zagotovljeno je, da se bo trg odprl, s trgom pa bo prišla v našo dolino doba razmaha, napredka in blagostanja.

La lampada di qualità prodotta
nello stabilimento di Milano della

TUNGSRAM ELETTRICA ITALIANA S.A.

Kakovostna žarnica proizvajana
v Milanu v tvornici tvrdke

TUNGSRAM ELETTRICA ITALIANA S.A.

TUNGSRAM

Koledar

Danes, petek, 19. decembra: Kv. Urban.
Jutri, sobota, 20. decembra: Kv. Evg.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: mr. Leustek, Resljeva c. 1; mr. Bahovec, Kongresni trg 12; mr. Komotar, Vič, Tržaška 48.

BOZICNA DARILA:

lepe albume, spominske knjige,
nallvna peresa, eleganten pisemski papir,
usnjene noteze in pisalne mape
kupite po ugodni ceni
v LJUDSKI KNJIGARNI in trgovini NTCMAN

Ljubljansko gledališče

DRAMA:

Petek, 19. dec. ob 17.30 »Rokovnjači«. Red Premierski.

Sobota, 20. decembra ob 14.30: Zaključena predstava za Dopolavoro. —

Ob 17.30: »Bog z vami, mlada leta!« Red A.

Nedelja, 21. decem. ob 17.30: »Rokovnjači«. Izven.

OPERA:

Petek, 19. decembra ob 17: »La Boheme«. Izven.

Sobota, 20. decembra ob 17: »Prodana nevesta«. Red B.

Nedelja, 21. decembra ob 15: »Netopir«. Izven.

Zelo znižane cene.

Kako pa je to?

Ljubljana, 19. decembra.

Zadnjega nekaj časa dobivajo ljudje po trgovinah, kjer jemljejo svoja živila, razen enotne krušne moke tudi koruzni zdrob. Nekateri so ga prav veseli, saj je polenta izborna jed, posebno še, če je kaj okusnega zraven. Pa tudi sama in zabeljena je prav dobra.

V nekaterih trgovinah pa se dogaja naslednje: Kakor povsod na svetu, tudi nekateri ljubljanski trgovci ločijo svoje odjemalce v take, ki imajo kaj pod palcem in so bolj »ime-aitni« kot drugi, ki nimajo nič, in živijo iz dneva v dan. In ti prvi imajo pri teh trgovcih posebne privilegije. Eden izmed drugih je tudi ta, da »ta gospodki« dobijo le krušno moko, dočim so reveži, ki pridejo tudi po svojo količino krušne moke za peko, odpravljeni kar s koruznim zdrobom. Trgovci ali trgovka se na vse mogoče načine izgovarjata, da nimata nobene moke v zalogi in da kupcem lahko postrežeta edino le s koruznim zdrobom. Tako pravijo seveda odjemalcem, ki jim ne »leže« tako pri srcu kot drugi. — Seveda pa stvar ni taka kakor pravi prodajalec. Vsak trgovec dobi pri »Prevodu« izvestno količino enotne krušne moke in določeno količino koruznega zdroba, pa bi bilo potem edino prav in pravično, da v takem sorazmerju porazdeli omenjeno blago tudi svojim odjemalcem, ne pa tako, da eni dobe samo krušno moko, drugi pa se morajo zadovoljiti s samim zdrobom.

Obveščeni smo bili, da se tako dogaja po številnih trgovinah. Prizadevam pa svetujemo, da take primere takoj javijo pristojnim oblastem, pa verujemo, da bo kmalu tudi v teh stvareh napravljen red in bo tudi ta neenakost odstranjena.

V treh vrstah...

Kakor v Ljubljani so bile po ostalih krajih pokrajine razdeljene dodatne živilske nakaznice za najtežje delavce in noseče žene.

V šmarješko občino je te dni prišla že v drugo zdravstvena avtokolona. Zdravniki so dva dni z vso vestnostjo pregledovali ljudi. V obeh dneh so pregledali čez 2600 občanov. Kakor so izjavili zdravniki, je šmarješko zdravstveno stanje prav ugodno.

Te dni so stali pred novomeškim kazenskim senatom trije konjski tatovi, ki so imeli zlate čase tam v poletnih mesecih, ko je bilo še vse tako brezglavo. Vsi trije so bili strogo kaznovani.

Zadnji ponedeljek je bila tudi v Mokronogu odprta šolska kuhinja. 40 učencev bo v kuhinji dobivalo hrano. Kuhinja je nastanjena v šolskem poslopju.

V mokronoškem okraju bo v novem letu odprta kmetijsko-nadaljevalna šola. Šola bo le, če se bo zanj javilo dovoljno število kmečkih fantov. Šola je zelo potrebna, saj je kmečka stvar in stvar vseh, da je vsaka ped zemlje v bodoče kolikor mogoče dobro in pravilno obdelana.

V dvorani nemškega Rdečega križa v Mariboru je bila te dni prva božičnica po nemškem načinu. Na božičnici je bilo »...« tudi nekaj navdušenih govorov.

Tudi rudarji iz Laškega so slovesno praznovali svojo zaščitnico sv. Barbaro. V Laškem pa so imeli v hotelu »Savinje« potem družabni večer.

Mariborski železničar Jože Zagoršek, ki je pomagal svoji ženi čistiti okna, je izgubil ravnotežje in padel s 1. nadstropja na tla. Prepekljali so ga v bolnišnico, vendar pa je poškodbam podlegel.

Igor Zagoren:

90

Zavetje v pečevju

Dan je rastel, s polno močjo je že sijalo visoko sonce. Rosa po travah se je posušila. Zemlja se je svetila v dnevnem bliscu — pravilica med plavim nebom in zagonetnimi, nočnimi globinami pod sabo ter v vesolju. Neverjetna se je zdela, preveč je bila živa.

»Pók, pók!«
Vsi so napeli ušesa, ko se je prvič oglasilo, še daleč tam zunaj.

Neki ptici so se prenesli čez nebo.

»So že skupaj!« je zapiskal Fickov Francej, ki je stal koj za Tonetom. Tisti, ki so bili posedli, so se pri pričci vzdignili. Srce je življe udarilo, v sencih je jela utripati razburjena žila.

»Pók, pók!« Ze spet!

Spodaj v Dobravi so se togotno in preplašeno hkrati zakregale kokoši.

Ni bilo treba dolgo čakati.

Zmerom bliže je prihajalo streljanje.

Zdaj so se tudi že dali razločiti posamezni glasovi. Veter jih je prinašal čez, čeprav so bili še daleč.

Pokajo se, pa tak lep dan! Pred pla-

vim nebom brez oblaka so v sapi srebrile breze s svojim nežnim mladim listjem.

Takó takó blizu so že!

Zdaj se bo pa začelo!

Ti vedi, kako bomo opravili!

Kaj boš skrbel! Lukca imamo, ne bel!

glave, fant!

Korajža velja! Premisli mari, kaj so ti Francozi napravili hudega, tebi samemu, domaćim, prijateljem in znancom!

Zdaj jih boš lahko izplačal!

Prvi glasovi prihajajo do Lukca.

Stebaja, starejši in mlajši, Fanatik, Bedrač, Ringelj, Sinter in Cmrli — drug za drugim se spuščajo po pobočju.

Vse kaže eno: Gams je bil svoje dobro izpeljal.

Francozi so se že pred Tičkovno domačijo razcepili. Dva vod — hodila posled naravnost po cesti, eden je krenil v breg, drugi pa je hodil epodaj. Tako so se mislili izogniti zasedi, ki je tam ni bilo.

»Postavili smo se kakor je bilo ukazano!« Tako je pravil Bedrač. »Streljali smo pridno, tako da se tisti vov pod Poankarjem ni upal nekaj časa nikamor, ker so mislili, da imamo zaseden ves hrib. Potlej pa se je golobradec le okorajzil, ukazal je napad — in malo, kar nas je bilo, smo se hitro umaknili — prav po ukaz!«

»Manj govori!« ga je presekala Lukec.

»Ali ste kaj zadel?«

»Nekaj smo morali, ker se je slišalo vekanje!« je odgovoril starejši Steblaj.

Klafta pa je pristavil:

»Z Zupanom sva jih že kakšnih pet, šest, za toliko sem jih gotov!«

»Nekaj sem pa jaz tudi opravil!« je dejal Fanatik. Zanj se je vedelo, da le redko zgreši.

»Pa Cmrlija moram tudi pohvaliti in Sinterja!« je še dodal.

»Koliko sodiš, da so še od nas?« je nato vprašal Lukec.

»Dve tri fajte tobaka kvečjemu!« je odvrnil Fanatik.

Sam pri sebi je nato razmisli Lukec:

»Da prave zasede tam nad Tičkovno domačijo ni bilo, zdaj vedo. Poslej bodo previdni, gotovo sta oba onadva voda že tudi na cesti. Oglednike bodo poslali naprej — že vem, kaj bo treba ukreniti!«

Misel se mu je zdela tako dobra, da je začel živžgati. Vseh, ki ga so poznali, se je lotilo veselje. Kadar je Lukec živž-

gal — je človek lahko prisegel, da se bo srečno izteklo!

Blanchard je poslal naprej oglednice, sam pa je jahal pred četo. Pomignil je Poincaréju, ki se je jedro približal.

Andrejčkov
Jože:

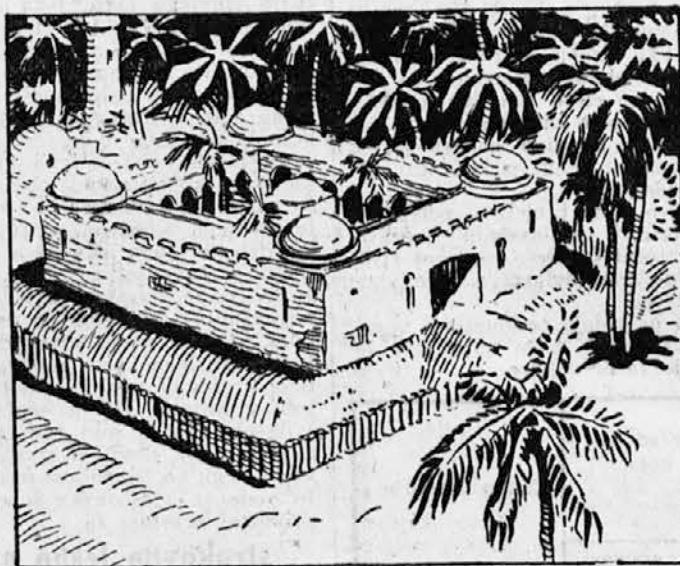
Žalost in veselje

Risal Jože Beranek Besedilo priredil Mirko Javornik

Roman
v slikah

259.

Slednjič je prišel iz mesta poveljnik z nekaj ljudmi. Tem je pokazal ujetnika. Ogledali so si ju. Aleš jim je bil všeč, nad Lavrencijem so se pa zmrdovali. Potem so poglavarju odšteli zanj lepo število cekinov.

260.

Aleša in Lavrencija so tuji Arabci odgnali v suženjstvo k svojemu knezu, beju. Njegov dvorec je bil štirioglato zidano poslopje, krog in krog ograjeno s koli in z jarki obdano. Po prostranem notranjem dvorišču so koračile straže.

261.

Bej, visok, priletan mož strašansko čemerne obraza, je sedel v palmovi senci pred svojim prebivališčem in mirno kadil čibuk. Zaničljivo je premeril nova sužnja in ju malomarno vprašal, kdo sta in odkod prihajata.

Havajsko otočje - velika pika v Tihem morju

Predstavljamo si ga dosti manjšega in manj pomembnega kot v resnici je

Havajske otoke, ki jih je v sedanjosti vojni na Tihem morju japonsko letalstvo najprej napadlo, si menda vsi predstavljamo dosti manjše, kakor pa so v resnici. Da imamo takšno napačno predstavbo o njih, tudi ni čudno, saj v ogromnem oceanu, kakršen je Tih, tudi večja ozemlja takorekoč uto-nejo... in so na zemljavih komaj še drobne pike.

Havajsko otočje celih dve sto let po njihovem odkritju niti ni imelo svojega imena. Leta 1778. pa se je pomorščak James Cook, ko se je že tretjič mudil tod, le odločil, dati otokom ime. Imenoval je to otočje Sandwich, dočim so tamkajšnji domačini svojo otoško deželo imenovali Hawai. Ko so si ameriške Združene države prilastile te tihomorske posesti, so jih začeli imenovati tako kot domačini, namreč Havajsko otočje. In to ime se jih drži še danes.

Pomorščaka Cooka so leta 1779. vprav na Havajskih otokih ubili. Krasen obelisk opominja danes tamkajšnje ljudstvo na žalostni konec tega moža.

Osem pomembnejših otokov

Havajsko otočje tvori veliko skupino večjih in manjših otokov, med njimi pa zaslužijo posebno omembo naslednji: Hawai, Mani, Kahulani, Lunai, Molokai, Oahu, Kana'i in Niihan. Če jih gledaš od daleč, se ti zde kot sivi gorski hribi ki gledajo iz temnega ozadja ogromnega Tihega morja, bolj od blizu pa se ti predstavijo v lepi zeleni barvi, z lepimi obdelanimi dolinami, po katerih so visoko gori v gorska pobočja posejana večja ali pa vsaj samotna naselja.

Najvažnejši od vseh je otok Hawai na severovzhodnem koncu otočja. Dolg je 158, širok pa 139 kilometrov in ima 16.496 kv. km površine. Tvori ga tri gorske skupine ognjeniškega izvora in dossegajo najvišji vrhovi nenavadno višino 4.168 m. Ognjeniki tod še niso ugasnili, vsaj iz enega se še stalno kadi, v drugih ognjeniških žrelih pa so pravcata jezera s tanko skorjo pokrite žareče lave. Trojno različno lice kaže ta otok. Na jugovzhodu je zaliv Keauhou, kjer ladje najdejo dobro zavetišče in se lahko lepo zasidrajo. Obala se vleče od tod proti rtiču Keokea, kjer se na severovzhodno stran odpre slikovit zaliv Hilo, širok 14 in dolg 5,5 km. Okrog in krog zaliva se razprostirajo lepi gozdovi in travniki in obdelana zemlja, ki jo namakajo številni manjši potoki. Tu je tudi glavno mesto tega otoka, Nilo. Je to zelo ljubko in snažno mestce, oskrbljeno z dobro pitno vodo. Živahna je tudi njegova trgovina s Honolulujem. Drugo pomembno pristanišče je Mahukona, bolj na jugu, ki mu potem sledi 15 km širok zaliv Hawaihae.

Od otoka Hawai je po ozkem prelivu ločen otok Mani. Tudi na njem so strmi in visoki hribi. Otok je dolg 80 širok pa od 11 do 43 km. Površina meri 1.260 kv. km. Na južnem koncu je svet nekoliko nižji, bujno poraščen in kar posejan z vami. Glavno mesto na njem je Hana ob zalivu, ki je zelo ugoden za pristajanje ladij. Na otoku je še več drugih mestec, v katerih so hiše pokrite s slamom, okrog njih pa so cvetoči vrtovi. Za pristanišča je vzhodna stran prikladnejša, ker je morje tu globokejše. Odtod tudi odhajajo ladje, ki izvažajo z otoka izdelke iz sladkorja.

Otok Kahulani je dolg nad 20 km in ima 143 kv. km površine. Tu so nizki hribi, po njihovih pobočjih pa so prostrani travniki, kjer se pase govedo. Malo severneje leži otok Renai, dolg 28 km in velik 300 kv. km. Na severnem delu je gorat in pust, na jugu pa bujno poraščen, saj je tod tudi več neusahljivih voda. Potem sledi 64 km dolg in 16 km širok otok Molokai. Pokrajine ob obali in tudi doline v notranjosti otoka so izredno rodovitne in se tod vrstijo polja, pašniki in gozdovi med številnimi naselji. Ob južni obali je več pristanišč, ki jih ščitijo pred morskimi viharji koraljni grebeni.

Potem sledi 74 km dolg in 37 km širok otok Oahu ki ima 1.680 kv. km. površine. To je prav za prav

najvažnejši in najrodovitnejši otok

havajske otoške skupine. Zato ni čudno, če je tudi najgostejše obljuden. Njegovo glavno mesto je Honolulu, kjer ima svoj sedež vlada. Preko otoka se vlečeta dva gorska hriba, med katerima je visoka ravnina Ewa, po kateri teče reka Pearl, ki se morju precej približa, izliva pa se v jezero, ki je z morjem v zvezi po 3.407 metrov dolgem prekopu. Kakih devet kilometrov od tega prekopa leži pristanišče Honolulu. Honoluluški zaliv je širok, varen in tudi dobro zavarovan pred vetrovi. Mesto je raztreseno ob slikoviti obali med nasadi kokosa in pomaranč.

Duhovita pravljica

Ostalih otokov Havajske skupine ni vredno omenjati, ker niso pomembni, sicer pa imajo popolnoma takšne značilnosti kot drugi, ki smo jih že omenili. Rajši povejmo, da vse Havajsko otočje tvori koralne bazaltne in ognjeniške hribovine. Domača havajska pravljica pripoveduje, da se je vsa havajska otoška skupina »zlegla iz enega samega velikega jajca, ki se je na morju razbilo in so ostale samo še lupine...«

Ker Havajsko otočje leži v tropskem pasu, je

K razstavi Debenjak-Jakac-Mihelič

France Mihelič:
Domačije na Barju.

»Gladovna stavka« ogromne želve

V živalski vrt v Kodanju so zadnjič pripeljali 180 kv. težko želvo, ki so jo ribiči pred nekaj meseci vneli na Daljnem vzhodu, v japonskih vodah. Odredili so ji novo bivališče v oddelku, ki je v kodanskem živalskem vrtu, znanem daleč po svetu, namenjen plazilcem. Ima pa ta želva čudne muhe, oziroma jih je vsaj imela precej dolgo. Ravateljstvo omenjenega živalskega vrta je imelo z njo takoj prve dni, ko so jo prinesli z ladje, nemajhne težave, ker ni hotela jesti nobene stvari. Res ta želva ves čas med vožnjo — od 10. oktobra, ko so jo naložili na otoku Sahalinu na ladjo — in tudi še potem osem dni, ko so jo imeli že na Danskem, ni hotela pokusiti ničesar, kakor da bi se ji bili vsi ljudje na svetu tako silno zamerili, ker so jo pripeljali z Daljnega vzhoda v Evropo. Šele po osmih dneh, ko je morala biti že dobera prestrašana, se je odločila, prenehati s svojo »gladovno stavko« in je začela spet jesti. S tem je rešila tudi

podnebje tam toplo in namorsko. Tu so se še prav do pred kratkim, ko je izbruhnila vojna med Japonsko in Ameriko, kaj radi ustavljali Amerikanci in Evropeci, ki praviijo, da je na Havajih najboljša podnebje na svetu.

ravnateljstvo živalskega vrta skrbi da jim bo poginila, čeprav so toliko žrtvovali zanj, da bi z njo obogatili svoj toliko znani živalski vrt.

Tudi ribe imajo natančna ušesa

Prirodopisci, ki se ukvarjajo zlasti s proučevanjem živali, so že nemalo razpravljali o vprašanju, če ribe sploh kaj slišijo, oziroma, če imajo vsaj kak čut za zvok. Zdaj so tudi to vprašanje rešili. Pokazalo se je, da imajo ribe res ušesca in da se jih tudi pametno poslužujejo.

V akvariju v Frankfurtu ob Mainu imajo zvočnik, s katerim naznanjajo, kdaj se akvarij odpre za obiskovalce. Poleg tega pa imajo tu še drug zvočnik, ki daje za spoznanje drugačen glas kot prvi, in z njim obiskovalce akvarija opominjajo, da je treba oditi, ker je prišel čas, ko morajo ribam dati hrano. Tu so prav lepo opazili, da se ribe niti ne zmenijo če zazvoni prvi zvočnik, toda kadar se oglasi drugi, ki naznanja, da bodo dobile hrano, postanejo nekam čudne, nemirne, oziroma razigrane in se kar prerivajo pri vratcih, skozi katera vedo, da bodo dobile hrano. Torej le slišijo, in še več, imajo celo smisel za različne zvoke. Ta trditve drži še toliko bolj, ker se glasova obeh zvočnikov čisto malo razlikujeta med seboj, tako da je še človek dostikrat v zadregi, kateri od njiju zvoni.

DOBRI STARI ČASI

Gospodinja pa je bila srečna, ker si je ni več bilo treba do smrti ubijati zaradi prahu in pajčevin. Vrtar je brez konca hvallil čudovita dela gospoda Franca. Sam stric se je kmalu začel prilagajevati novim razmeram v hiši; brez nevolje je opazoval strešico nad teraso, ki mu je delala prijetno senco. Čez tri ali štiri dni je vprašal, kdo jo je naredil. Zgodilo se je, da se je ustavil včasih na vrtu in ogledoval rože, ter vprašal po imenu te ali one. Čez osem ali deset dni je stal z malo Marijo pri vratih dvorane, ki je imela razgled na vrt in jo je vprašal: »Kdo je vsadil le te rože?« In naučil jo je, da je odgovorila »očka«. Nekemu svojemu uslužbencu, ki ga je obiskal, je pokazal nečakova dela in sprejel njegovo pohvalo z neizmerno pritrditvijo, polno zadovoljstva: »Da, da, to že.« Skratka, začel je občudovati Franca in se je v razgovoru celo udeleževal njegovih novih načrtov.

In v Francu je raslo občudovanje in hvaležnost do te mere, plamenite dobrote, ki je premagala svojo starinarsko naravo, staro nasprotstvo do vsake elegancije; do te dobrote, ki je pri vsakem takem nasprotstvu tiho rasla in rasla v notranjih stricijevih uporih, dokler jih ni premagala. Vse to je skrnil stric s širokim valom pritrdjevanja ali vsaj s svetlim stavkom: »Sicer pa, naredite kakor hočete.« Samo ene same novotarije se stric ni hotel privaditi: temu, da je izginila njegova stara blazina. »Luiza,« je rekel in dvignil z dvema prstoma novo vezeno blazino s stola: »Nesi proč.« In ni ga bilo mogoče pregovoriti. »Razumeš, da nesi proč?« Ko mu je Luiza smehljaje se dala nazaj

36 stari, blazini podobni nestvor, je sedel nanj in jasno vzkliknil: »Tako!« kakor da bi spet slovesno sedel na prestol.

Tedaj je padla vijoličasta senca na zelene valove in šla ob obrežju od kraja do kraja in ugašala drugo za drugo bele, svetle hiše. On je vprav sedel na svojem prestolu in držal na kolenih malo Marijo. Franco je na terasi zalival pelargonije v lončkih. Srce in obraz sta mu bila polna nežne zadovoljnosti, kakor da bi napajal izmaela v puščavi. Luiza pa je potrpežljivo razlozila možovo pripravo za ribolov, strašno zamotan: vrvice, svinec, svilo in trnke. Hkrati se je razgovarjala s profesorjem Gilardoniem, ki je moral vedno reševati kak modroslovnj vzel in se je mnogo rajši obrnil nanjo ko na Franca, ki mu je vedno ugovarjal, po pravici ali po krivici. Imel ga je pač za dobro dušo, ki pa nima v glavi vse v redu. Stric je položil desno koleno čez levega in držal na njem malo deklico ter je že stotič ponovil posebno zategnjeno in malo popačeno neko tujo pesmico.

Do četrte besede je poslušala deklica nepremično, resno in ni premaknila oči. Ob peti besedi pa se je zasmejala, začela brčati z nožicami in držala ročice na ustih strica, ki se je prav tako od srca smejal. In po kratkem oddihu je spet začel počasi, počasi, z navadnim glasom.

Dekletce ni bilo podobno ne očetu, ne materi. Imelo je oči in nežne poteze babice Terezije. Četudi je starega strica redko videlo, je kazalo izredno, silno nežnost do njega. Stric ga ni obkladal z nežnimi besedami. Sem ter tja ga je mimogrede malo pokaral, a vedno mu je prinesel igračo, peljal ga je večkrat na sprehod, zibal ga je na kolenih, se smejal z njim, pripovedoval mu je različne smešne pesmice.

Profesor Gilardoni je govoril z Luizo s plahim in nežnim glasom. Malo postaral se je in porumenel. »Kdo ve,« je rekla Luiza, »ali bo Marija podobna materi tudi po duši tako, kakor ji je po obrazu?« Profesor je odgovoril, da bi bil čudež, če bi bili v eni družini v tako kratkem razdobju dve podobni duši.

Hotel je razložiti, kakaj redki vrsti pripada po njegovem mnenju duša stare matere, in je spravil na dan tale vozil. »So duše,« je rekel, »ki odkrito zanikujejo posmrtno življenje in živijo samo za sedanjost. Teh ni dosti. Potem so duše, ki navidezno verujejo v posmrtno življenje, živijo pa samo za sedanjost. Teh je še več. Potem so duše, ki ne mislijo na posmrtno življenje. Teh je še več. Potem so duše, ki resnično verujejo v posmrtno življenje in delijo svoje misli in svoja dela v dve vrsti, ki se med seboj vedno borita: ena za nebesa, druga za zemljo. Teh je zelo dosti. Potem so duše, ki živijo samo za posmrtno življenje, v katero verujejo. Teh je zelo malo in gospa Terezija je spadala mednje.«

Franco, ki ni mogel prenašati duševnega dlakoeptstva, je namršil obrvi in šel s prazno škropilnico na vrt. Misli je: »Potem so še duše, ki morijo druge duše.« Stric, ki je malo slabo slišal, se je smejal z Marijo. Luiza pa je, ko je njen mož odšel, tiho rekla: »Potem so duše, ki živijo, kakor da bi bilo samo posmrtno življenje, v katero ne verujejo; in od teh je ona.«

Profesor je vztrepetal in jo pogledal, ne da bi bil kaj rekel. Imela je vedno opravila s tem, da je iskala v štrni dvojno nit, da bi jo potegnili skozi zanko. Ni videla njegovega pogleda, a ga je čutila in se je požurila, da je pokazala z glavo na strica. Ali je res mislila nanj, ko je to rekla? Ali je bilo za njeno mislijo kaj skritega? Ali je mislila na strica brez pravega prepričanja, samo zato, ker si ni upala imenovati niti v mislih drugega človeka, na katerega bi se njene besede lahko bolj po pravici nanašale? Profesorjev molk, njegov sprašujoči pogled, ki ga ni srečala, pač pa čutila, so ji dokazale, da sumi o njej, zato je tako hitro pokazala na strica.

»Ali ne veruje v posmrtno življenje?« je zamrmral profesor. »Mislim, da ne,« je odgovorila Luiza. A takoj jo je zbolela vest, čutila je, da nima zadosti razlogov, da nima pravice, da bi tako govorila. Sicer je res, da se stric Peter nikoli ni poglobljal v verska razmišljanja. Njegovi nazori o časti so bili nadaljevanje podedovane vere, površne kakor je bila. Njegov Bog je bil dober kakor on, ki ni mnogo dal na vzdihljaje in rožne vence.